

Nicoté Paris

STUDIO PHOTOGRAPHIC

JOAN GRIJALBO, EDITOR

Text: NARCÍS CLOTET / Fotos: XAVIER GÓMEZ

"Espanya està com jo havia somiat"

Joan Grijalbo i Serres (Gandesa, 1911) atén personalment el telèfon i a dos quarts d'onze del matí ja ha dictat cinc faxos. Durant quatre dècades va ser editor explotant com a marca el primer cognom. Ara n'explota el segon.

És inabastable, però a primer cop d'ull aquest senyor que va néixer nou mesos i deu dies després que els seus pares es casessin sembla endreçadíssim i presumit. És amable, però també és expeditiu. Cita les visites per a ara mateix i quan acota el cap i va per feina es converteix en un home tosc. Té un mètode de treball personalíssim: al seu despatx no hi ha temes pendents. Vesteix texans i porta sabates enllustrades, camisa a ratlles, americana blava, mocador vermell a la butxaca. Fuma havans. Té bigoti i cabells blancs, i fa una panxa que li causa segurament algun maldecap. La seva fama amb les dones és gairebé mítica.

—*Qui és vostè?*

—Una persona complidora. No dono maldecaps.

—*Quina necessitat té de continuar editant llibres havent passat de la vuitantena, i podent viure luxosament de la venda de Grijalbo?*

—No sé estar-me sense fer res. No puc. Tinc bona salut, i per altra part tinc dues filles que m'acompanyen en el negoci, o sigui que era fàcil continuar vinculat al món del llibre.

—*Què opina de les dones?*

—Són meravelloses. Insubstituibles.

—*Vostè s'ha casat tres vegades. Té tres filles i dues nétes. Ha viscut envoltat de dones.*

—M'he casat i m'he divorciat, però mai no he viscut sense papers. A Mèxic existia el divorci.

—*La seva nova editorial porta el cognom de la seva mare, Serres.*

—Sí, cap-i-cua...

—*I l'editorial amb què va fer fortuna portava el cognom que li va donar el seu pare.*

—El meu pare era un home molt llest. Quan es va casar, la meua àvia materna li va posar un negoci. Però el pare era jugador i l'àvia el va fer fora de casa quan jo tenia tres anys. O sigui que em vaig quedar amb la mare... Miri, aquí té els meus pares en una foto que vaig fer imprimir per felicitar el Nadal.

—*Aquest bigoti de rínxol voladís dona al seu pare una presència d'home pinxo, primmirat. Vostè també es cuida.*

—Home (somriu i es toca el costat de la panxa). Això abans era un pneumàtic de bicicleta, després de cotxe, i ara de camió. Jo em cuido amb el menjar, bàsicament. Procuo menjar només el necessari.

—*En algun moment de la vida ha trobat a faltar la figura del pare?*

—No. Per sort la família materna em va tractar molt bé. No he tingut complexos de cap tipus. I mai no he visitat el psicoanalista.

—*No va tenir més notícies del pare?*

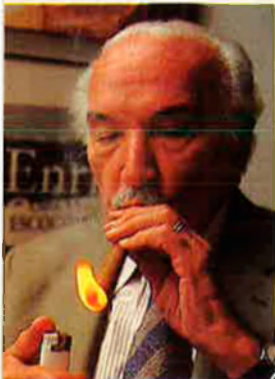
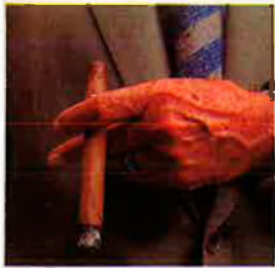
—Sé que va morir assassinat durant la guerra. Treballava a les mines de Sùria. Era líder de la UGT i va ser cap d'intendència de la divisió Carlos Marx.

—*Com és, una jornada seva?*

—Mantinc la disciplina de passar tot el matí a l'editorial. No em moc d'aquí. Responc els faxos al moment. A la tarda m'emporto alguns papers a casa. Després, m'agraden el futbol i els toros.

—*Vostè és un home operatiu. Durant la guerra va exercir càrrecs en la Generalitat republicana.*

"No sé estar-me sense fer res. Tinc bona salut, i per altra part tinc dues filles que m'acompanyen en el negoci, o sigui que era fàcil continuar vinculat al món del llibre."

—Deien de mi que era un home que feia coses. Un buròcrata que no entretenia els papers. Els polítics anaven a dormir tard i es despertaven tard. Jo era el primer que arribava a la Conselleria d'Economia, i quan els polítics arribaven em demanaven informació a mi. Vaig tenir molts càrrecs i vaig arribar a ser director general de Comerç. La meua missió era sempre la mateixa: havia de resoldre problemes.

—*Quina classe de problemes?*

—Venien i em demanaven 10.000 espardenyets. Jo anava a la Vall d'Uixó i les trobava. Després, a França, feien falta unes crossets o unes ulleres per a un refugià, i jo me'n cuidava.

—*Com va anar a espetegar al món de la política?*

—A causa del meu pas pel sindicalisme. Amb quinze anys vaig ingressar al Banc de Reus. Instruïa els corresponsals de les noves delegacions, però als disset em van fer fora perquè un oncle meu, que era director de sucursal, havia decidit canviar de banc.

—*Només per això?*

—En aquella època els treballadors no tenien cap tipus de protecció. Vaig entrar a la UGT.

—*Va pertànyer a algun partit?*

—Al Partit Radical Socialista, de Marcelino Domingo, i després al PSUC.

—*I amb la guerra va venir l'exili a Mèxic.*

—Per a mi Mèxic va ser com un segon naixement. Mèxic no em va demanar res i m'ho va donar tot.

—*Vostè és mexicà, encara.*

—Des del 48.

—*Només té nacionalitat mexicana?*

—Sí. Pensi que sóc editor gràcies a Mèxic. Aquell és un país tan jove que encara no s'ha inaugurat. Quan s'inauguri serà un país fantàstic... Penso que sense l'exili, jo hauria seguit com a empleat de banc.

—*Seria un gran banquer.*

—No, perquè era sindicalista.

—*Com va entrar al món del llibre?*

—A Barcelona havia estat delegat de la Generalitat a la Cambra del Llibre. Havia fet amistat amb editors, i a Mèxic vaig contactar amb exiliats que coneixien aquest camp. Així vaig entrar a l'aventura d'una editorial que es deia Atlante, finançada per Negrín.

—*Però als anys 50 ja va muntar Grijalbo, l'empresa que al cap del temps se situaria entre les grans de l'àmbit hispà. Quin és el secret del seu èxit?*

—Les ganes de treballar i l'entusiasme. I no voler guanyar diners abans d'hora. Vaig estar molts anys sense cap propietat, vivint austerament. Tot el que guanyava ho reinvertia al negoci.

—*A principi dels anys 60 torna a Barcelona i amplia l'empresa; edita tan aviat novel·les americanes com llibres de doctrina marxista.*

—Quan vaig arribar, la gent no sabia què era un *best seller*. Ningú no publicava llibres de Nord-amèrica. Ningú no es mirava la llista de llibres més venuts als Estats Units, i ningú no imprimia en *offset*.

—*I set anys després de vendre Grijalbo, torna a la càrrega, amb l'editorial Serres.*

—Editem bàsicament llibre infantil, juvenil i d'art. També hem tret llibres sobre educació sexual.

—*I continua editant llibres estrangers, sense tractes amb autors d'aquí.*

—No m'he preocupat dels autors nacionals, entre d'altres coses perquè quan vaig arribar ja estaven ocupats. Tinc una filla a València que es cuida de comprar els drets d'autor de llibres interessants, i des de Barcelona acabem la feina amb una altra filla. De fet, nosaltres no imprimim. Només comprem els drets per a l'àmbit castellà.

—*També edita en català.*

—Alguns dels títols adreçats als més joves els editem en català i en castellà.

—*I com va el nou períple empresarial?*

—Des que jo estic en aquest negoci sempre he sentit a dir que està fotut. Les editorials sempre estan en crisi. Però el fet és que les editores catalanes estan fortes. Tristament algunes han desaparegut, però les que queden estan fortes.

—*Creu en el fenomen de la concentració de les empreses editorials?*

—Sí, la concentració és convenient, bàsicament per assegurar una bona distribució dels llibres.

—*Però vostè acaba de crear una empresa familiar.*

—Jo crec que les editorials petites també tenen un lloc en el mercat, com els petits comerços. Ens dediquem a fer una cosa quasi artesanal.

—*Què opina de l'editor Lara?*

—Ell va triomfar amb la venda a terminis, que és on es fan els grans negocis. L'admiro molt. Hi ha gent que li vol treure mèrit, jo no.

—*Aquesta setmana Barcelona viu el Liber, la fira dedicada al llibre. En l'edició de l'any passat, a vostè, li van retre un homenatge que tothom va qualificar de merescut.*

—Sento un gran afecte per la família editorial en general. M'agrada que tothom vagi bé... (Entra una secretària amb un gran paquet. Grijalbo puntualitza que es tracta del medicament que rep de Romania).

—*Perdoni la intromissió: es tracta del famós remei de la doctora Asland?*

—Sí. Es diu Gerovital i me l'envien els deixebles de la doctora Asland. Aquest és un medicament que m'ha anat molt bé. És molt barat. Patia d'artritis i de gota al peu esquerre. I tots dos mals m'han desaparegut.

—*Fa esport?*

"Des que jo estic en aquest negoci sempre he sentit a dir que està fotut. Les editorials sempre estan en crisi. Però el fet és que les editores catalanes que queden, estan fortes."

—No. Havia estat jugador de futbol, però durant la guerra vaig patir un accident. Em va operar el doctor Trueta i em va quedar la ròtula desplaçada.

—*Li agrada cuidar-se. I li agrada la bona vida.*

—El meu únic vici són els havans. Sóc president d'un club d'amants dels cigars havans. Al club vénen Rafael Ribó, Duran i Lleida, Enric Lacalle...

—*Com veu el futur de les noves tecnologies en el món de l'edició? El CD-Rom, per exemple.*

—No tinc ni idea. Potser amb el temps tindrà èxit.

—*Vostè quan edita, no pensa en els arbres tallats per fer paper?*

—Mare de Déu... procuro no tenir maldecaps innecessaris. No intento resoldre el món, jo.

—*Com veu el moment que travessa Espanya?*

—Espanya viu la situació que jo havia somiat. A l'època de la República, Azana no saludava cap polític contrari. Avui hi ha molta més cordialitat, i qüestions com la rivalitat entre Barcelona i Madrid eren molt més enverinades llavors.

—*Alguns tertulians no diuen el mateix.*

—La situació que vivim és molt millor del que es diu. Crec que a Madrid hi ha massa gent per metre quadrat que enraona a la ràdio i que escriu. Els agrada atacar sempre.

—*Citi el nom d'un personatge admirat.*

—Joan Comorera, secretari general del PSUC. El recordo molt. Ell em va tenir molta confiança i em penso que jo li vaig resoldre algunes qüestions difícils. Era de la classe d'homes honestos que jo admiro, com López Raimundo.

—*A vostè tothom el té per un empresari milionari amic de les esquerres.*

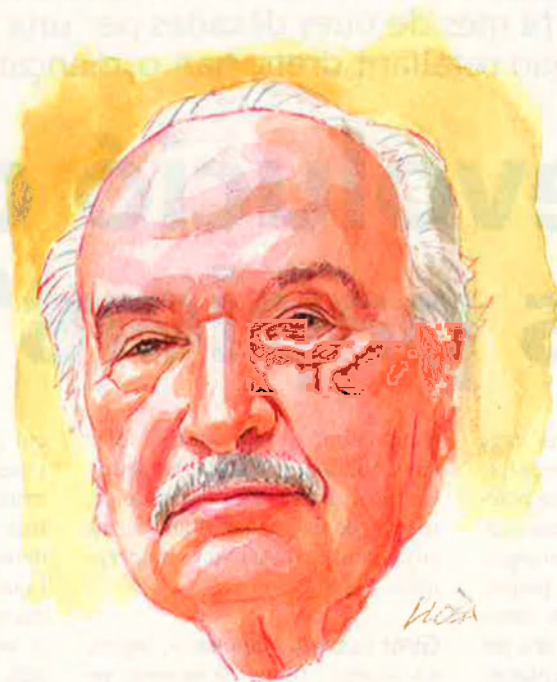
—A mi em correspondria el número 8 del carnet del PSOE a Barcelona, però ara no sóc de cap partit.

—*Què pensa de Felipe González?*

—L'admiro molt. Ha esta un gran president i confio que ho tornarà a ser.

—*No li retreu, doncs, la corrupció.*

—En un banc tan important com el Popular, fa poc un

—**Com a editor que ha fet fortuna, vostè deu viure immers en allò que Bill Gates anomena l'espiral de l'èxit, o no?**
—**Quan un té èxit li passa com a un jugador que fa gols... No cal fer-ne filosofia. Per altra part, les coses mai no van rodades. Sovint cal fer alpinisme, perquè en aquest negoci no hi ha, ni tan sols, escales. Aquest negoci no és una farmàcia. Cal estar-hi sempre a sobre.**

—Que la família estigui contenta.

—*A vostè no li agrada queixar-se.*

—Sempre he pensat que les penes no s'alleugerei- xen amb penes.

—*Recorda els seus grans èxits editorials?*

—*El padrino i Tus zonas erróneas.*

—*Té tàpies, guayasamins i sisqueiros al despatx.*

—*El sisqueiros és una còpia. Me'l vaig vendre a Mèxic un dia que necessitava 9.000 pesos. Ara val una fortuna.*

—*Amics?*

—No confio en ningú per resoldre un problema.

—*Un trajecte ideal.*

—De l'editorial a casa. I, encara que em fan por els cotxes, els caps de setmana a Llanereres, amb xofer.

—*Quan pesa?*

—Fa anys que peso 83 quilos.

—*És valent?*

—No, però sé aguantar-me la por.

—*Diu la veritat?*

—Sóc un home sense cap misteri.

gerent va marxar amb mil milions de pessetes, i els germans Valls Taberner —que són magnífics banquers— no van pas ser acusats de res. Un president no ho pot controlar tot. La gent té la mania que els polítics espanyols es fan rics i jo, que he conegut polítics d'uns quants sistemes polítics, no he conegut cap polític milionari, o multimilionari.

—*I de Catalunya què en pensa?*

—Estic molt satisfet de la política de Pujol. Catalunya ha avançat molt.

—*Calen retocs en qüestions com el finançament i l'encaix en Espanya?*

—Catalunya no està ben tractada pel que fa al finançament. Ara bé, no veig ni desitjo una Catalunya independent.

—*Defineixi's políticament.*

—Em considero un republicà amb rei.

—*I ja només li falta opinar sobre Aznar.*

—Serà interessant el dia que a Espanya pugui haver un partit de dretes que es digui de dretes.

—*Què és per a vostè la felicitat?*

